

Ներկա են մաս Հայկական ՍՍՀ Միհիստորիկների խորհրդին առընթեր Հայ Եկեղեցու գործերի խորհրդի նախագահ Ռ. Պարսամյանը և տեղակալ Ա. Հասարայանը:

Ժամը 12-ն է: Մայր տաճարում, Նահատակաց սուրբ սեղանի վրա, պատարագ է մատուցում Ս. Մասիս վրդ. Գալստյանը և իր սրտատույ թարգմտվող ոգեկոչում հիշատակը նահատակների:

Ս. պատարագին ներկա է Վեհափառ Հայրապետը՝ շրջապատված Մայր Աթոռի միաբաններով, մայրավանքի ողջ աշխատակիցներով և հավատացյալների հոծ թագմությամբ:

Հավարտ ա. պատարագի Վեհափառ Հայրապետը, ի գլուխ եկեղեցական թափորի, առաջնորդվում է մայրավանքի հյուսիս-

այսին կողմում կառուցված Ուխտի և Աղօթքի նահատակաց հուշարձան և նախագահում հոգեհանգստյան արարողությունը:

Նույն օրը, ժամը 15-ին, հոգևոր ճեմարանի ուսանողությունը, ծաղիկներ ի ձեռին, բազմահազար ժողովրդի հետ բարձրանում է Ծիծեռնակաբերդ:

Երևան: Ժամը 19-ն է: Ողջ Հանրապետության մեջ հայտարարվել է լուրջ րոպե: Հայրենաբնակ ողջ հայությունը, մեկ սիրտ և մեկ հոգի, հպարտ լուրջամբ իր հարգանքն է մատուցում մեր նահատակաց սուրբ հիշատակին:

Փառք և հարգանք թեզ, երեկ նահատակված, այսօր հրաշափառապես վերածնված Հայոց աշխարհ, և թեզ, ազգ իմ սիրելի՛, ժողովուրդ հայոց:

ԴԻՊԼՈՄԱՅԻՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԻ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ՀՈԳԵՎՈՐ ԾԵՄԱՐԱՆՈՒՄ

Ս/թ. ապրիլի 22—23 օրերին հոգևոր ճեմարանի հանդիսությունների արահում տեղի է ունենում հոգևոր ճեմարանի 1978 և 1979 թվականների շրջանավարտների դիպլոմային աշխատանքների բանավոր պաշտպանությունը՝ նախագահությամբ Ամենայն Հայոց Հայրապետի:

Հանդիսություններին ներկա էին Մայր Աթոռի միաբանությունը և պաշտոնեություններ, հոգևոր ճեմարանի դասախոսական կազմը, ուսանողությունը և բազմաթիվ հրավիրյալներ:

Հանդիսություններին ներկա էին մաս Հայկական ՍՍՀ Միհիստորիկների խորհրդին առընթեր Հայ Եկեղեցու գործերի խորհրդի նախագահ տիար Ռուբեն Պարսամյանը և տեղակալ տիար Անդրանիկ Հասարայանը:

Հանդիսություններն սկսվում են ապրիլի 22-ին, երեքշաբթի օրը, առավոտյան ժամը 11-ին, հոգևոր ճեմարանի տեսուչ Ս. Գրիգորիս վրդ. Բունիայանի բացման խոսքով:

Այնուհետև պատմա-բանասիրական թեքում ունեցող ավարտանական թեմարկման հանձնաժողովը՝ նախագահությամբ հոգևոր ճեմարանի ուսմավար Ս. Եզնիկ քհն. Պետրոսյանի և անդամակցությամբ հոգևոր ճեմարանի դասախոսներ տիարք Պարզև Ծահրազյանի, Սամվել Անթոնյանի և Երվանդ Մելքոնյանի, ներկաներին հաղորդեց քննիչ հանձնաժողովի եզրակացությունները գրավոր աշխատանքների վերաբերյալ:

Այնուհետև իրենց աշխատանքների բանավոր պաշտպանությամբ հանդես եկան

իրենց դիպլոմային աշխատանքները ներկայացրած շրջանավարտները՝ հանգամանորեն ներկայացնելով իրենց կատարած աշխատանքը և ապա պատասխանելով հանձնաժողովի անդամների հարցերին:

Հանդիսությունների երկրորդ օրը, ապրիլի 23-ին, չորեքշաբթի, քննարկվեցին կրոնա-աստվածաբանական բնույթ ունեցող աշխատանքները: Այս աշխատանքների քննիչ հանձնաժողովն ուներ հետևյալ կազմը. նախագահ՝ Ս. Եզնիկ քհն. Պետրոսյան, անդամներ՝ հոգևոր ճեմարանի դասախոսներ Ս. Անանիս վրդ. Արաքսյան, Ս. Ստեփանոս աթղ. Չաքալյան և Ս. Արտակ քհն. Սիմոնյան:

Ստորև համառոտակի կերպով ներկայացնում ենք կատարված դիպլոմային աշխատանքները և հանձնաժողովների նշանակած գնահատականները:

Առաջին օր, ապրիլի 22-ին, երեքշաբթի: Իրենց դիպլոմները պաշտպանեցին հետևյալ շրջանավարտները.

1.—Ս. Մանուկ քահանա Մարգարյան.

«Նոր Զուղայի գաղթօջախը», ղեկավար՝ դասախոս Բարսեղ Թաշչյան:

Աշխատասիրությունը բաղկացած է 129 մեքենագիր էջից և ունի հետևյալ գլուխները.

- ա) Սեֆյան Պարսկաստանը (էջ 3—7).
- բ) Հայերի ազատագրական ձգտումները և ուսմական գործուն (էջ 8—18).
- գ) Ծահ-Աբասի պատերազմները և հայերի բռնագաղթը (էջ 19—27).
- դ) Նոր Զուղան (էջ 28—39).

ե) Հայ ազատագրական շարժման ուսական կողմնորոշման ձևավորումը (էջ 40—45)։

զ) Նոր Ջուղան որպես հայկական մշակույթի կենտրոն։

Հայկական տպագրություն (46—90)

Արվեստները Նոր Ջուղայում, արվեստի գործիչներ (91—123)

Փիլիսոփայություն—Սիմեոն վրդ. Ջուղայեցի (էջ 124—127)։

Ներկայացված գրավոր աշխատանքը գնահատվեց «լավ», բանավոր պաշտպանությունը՝ նույնպես «լավ», ընդհանուր միջինը՝ «լավ»։

2.—Գրիգոր սարկավագ Հաջյան.

«Արմաշի դպրեվանքը», ղեկավար՝ դասախոս Արթուր Հատիսյան։

Աշխատությունը բաղկացած է 41 մեքենագիր էջից և ունի հետևյալ գլուխները.

ա) Արմաշի դպրեվանքի հիմնադրությունը, 1610 թ. (էջ 3—4)։

բ) Նոր շրջան (1889—1914), Արմաշի դպրեվանքի վերաբացումը (էջ 5—16)։

գ) Ընդհատումի շրջան (էջ 17—22)։

դ) Ետդուրյանական շրջան (էջ 23—37)։

Ներկայացված գրավոր ավարտաճառը գնահատվեց «բավարար», բանավոր պաշտպանությունը՝ նույնպես «բավարար», ընդհանուր միջինը՝ «բավարար»։

3.—Վահրամ սարկավագ Տերտերյան.

Աշխատանքի թեման է՝

«Վրթանես Քերթոլ և նրա մատենագիտական վաստակը»՝ ղեկավար՝ Տ. Եզնիկ քհն. Պետրոսյան։

Աշխատությունը բաղկացած է 78 մեքենագիր էջից և ունի հետևյալ բաժինները։

ա) Ներածություն (էջ 1—5)։

բ) Վրթանես Քերթոլ (էջ 6—12)։

գ) Վրթանես Քերթոլ և նրա վարչական դերը (էջ 13—15)։

դ) Հայ և վրացական եկեղեցական հարաբերություններում Վրթանես Քերթոլի դերը (էջ 16—20)։

ե) Հայ և Ադվանից եկեղեցական հարաբերություններում Վրթանես Քերթոլի դերը (էջ 21—23)։

զ) Վրթանես Տեղապահ և Աբրահամ կաթողիկոսի ընտրությունը (էջ 24—27)։

է) Վրթանեսի տեսակետը պատկերահարգության հարցում (էջ 28—31)։

ը) Վրթանես Քերթոլի մատենագրական վաստակը (էջ 32—44)։

թ) Վրթանեսի Քրիստոսաբանությունը (էջ 45—46)։

ժ) Վրթանես Քերթոլի թղթերի համեմատական բնագրերը (էջ 46—75)։

Ներկայացված գրավոր ավարտաճառը գնահատվեց «լավ», բանավոր պաշտպանությունը՝

նույնպես «լավ», ընդհանուր միջինը՝ «լավ»։

4.—Խաչիկ սարկավագ Խարազյան.

Աշխատանքի թեման է «Հառիճա վանքը», ղեկավար՝ դասախոս Արտաշես Մաթևոսյան։

Աշխատությունը բաղկացած է 56 մեքենագիր էջից և ունի հետևյալ բաժինները.

ա) Գլուխ Ա. Ծիրակի պատմա-աշխարհագրական համառոտ ակնարկ (էջ 2—5)։

բ) Գլուխ Բ. Ծիրակի վանքերի և եկեղեցիների մասին համառոտ ակնարկ (էջ 6—13)։

գ) Գլուխ Գ. Հառիճա վանք (էջ 14—31)։

դ) Հավելված Ա. Հառիճա վանքում գրված ձեռագրերը և նրանց հիշատակարանները (էջ 32—44)։

ե) Հավելված Բ. Հառիճա վանքի վիմագրությունները և տապանագրերը (էջ 45—54)։

Ներկայացված գրավոր ավարտաճառը գնահատվեց «լավ», բանավոր պաշտպանությունը՝ «գերազանց» ընդհանուր միջինը՝ «լավ»։

5.—Խաչիկ սարկավագ Մարտիրոսյան.

Աշխատանքի թեման է «Բարբառների կրոնական բառապաշարը», ղեկավար՝ դասախոս Երվանդ Մելքոնյան։

Աշխատությունը բաղկացած է 67 մեքենագիր էջից և ունի հետևյալ բաժինները.

ա) Ներածություն (էջ 2—6)։

բ) Բարբառների բառապաշարի ընդհանուր բնութագիրը (էջ 6—10)։

գ) Բարբառների կրոնական բառապաշարի ընդհանուր նկարագիրը (էջ 10—13)։

դ) Բարբառների կրոնական բառապաշարի դասակարգման հարց (էջ 13—18)։

ե) Բարբառների կրոնական բառապաշարի իմաստային դասակարգումը (էջ 18—25)։

զ) Հավելված—բերված է հայկական բառարաններում համեմատաբար լայն տարածում գտած բառերի ցանկը (էջ 26—66)։

Ավարտաճառի և՛ գրավոր, և՛ բանավոր պաշտպանությունները գնահատվեց «լավ», ընդհանուր միջինը՝ «լավ»։

Երկրորդ օրը, ապրիլի 23-ին, չորեքշաբթի։

Կրոնա-աստվածաբանական աշխատանքներ.

6.—Հովսեփ սարկավագ Պաղզյան.

Աշխատանքի թեման է՝ «Եկեղեցականների վերաբերող կանոնները Մխիթար Գոշի Դատաստանագրքում», ղեկավար՝ իրավաբանական գիտությունների թեկնածու Խոսրով Թորոսյան։

Աշխատությունը բաղկացած է 35 մեքենագիր էջից և ունի հետևյալ գլուխները.

ա) Մխիթար Գոշի կյանքն ու գործը (էջ 1—9)։

բ) Իրավունքներ և պարտականություններ, որոնք վերաբերվում են բոլոր աստիճանի հոգևորականներին, և պահանջներ, որ ներկայացվում են նրանց (էջ 10—13)։

գ) Սարկավագի իրավունքներն ու պարտականությունները (էջ 14—15)։

դ) Քահանայի իրավունքներն ու պարտականությունները (էջ 16—18)։

ե) Վարդապետի իրավունքներն ու պարտականությունները (էջ 19—22)։

զ) Եպիսկոպոսի իրավունքներն ու պարտականությունները (էջ 23—29)։

է) Կաթողիկոսի իրավունքներն ու պարտականությունները (էջ 29—32)։

Ավարտաճառի ներկայացված գրավոր աշխատանքը գնահատվեց «բավարար», բանավոր պաշտպանությունը՝ «լավ», ընդհանուր միջինը՝ «լավ»։

7.—Արա սարկավագ Շուկյան.

Աշխատանքի թեման է՝ «Անմահության գաղափարը Պղատոնի «Ֆեդոն» գործի մեջ և Նոր Կտակարանում», ղեկավար՝ դասախոս Ստեփանոս արք. Չաքալյան։

Աշխատությունը բաղկացած է 51 մեքենագիր էջից և ունի հետևյալ գլուխները։

ա) Սոկրատի և Պղատոնի ապրած ժամանակաշրջանը (էջ 3—14)։

բ) Սոկրատ-պղատոնյան ուսմունքը գաղափարների մասին (էջ 15—18)։

գ) Պղատոնի «Ֆեդոն» գործի մասին (էջ 18—21)։

դ) Հոգի և անմահությունը ըստ Պղատոնի (էջ 22—30)։

ե) Պղատոնի բերած ապացույցները հույն անմահության մասին (էջ 31—38)։

զ) Անմահության գաղափարը Նոր Կտակարանում (էջ 39—48)։

է) Եզրակացությունները (էջ 49—50)։

Ներկայացված գրավոր աշխատանքը և բանավոր պաշտպանությունը գնահատվեցին «լավ», ընդհանուր միջինը՝ «լավ»։

8.—Վաչագան սարկավագ Ավետիսյան.

Աշխատանքի թեման է՝ «Ստեփանոս արքեպ. Օրբելյանի «Հակաճառություն ընդդեմ երկաթնակաց» ժողովածուն և նրա նորագույն հատվածները, ղեկավար՝ բանասիրական գիտությունների թեկնածու Սուրեն Բոյանջյան։

Աշխատությունը բաղկացած է 78 մեքենագիր էջից և ունի հետևյալ բաժինները։

ա) Ստեփանոս Օրբելյանի կյանքն ու գործունեությունը (էջ 1—5)։

բ) Ստեփանոս Օրբելյանի մատենագրական վատտակը (էջ 6—9)։

գ) «Հակաճառություն ընդդեմ երկաթնակաց» ժողովածուն, ժողովածուի գրության

դրդապատճառը, ժողովածուի հրատարակությունը և ձեռագրերը (էջ 10—23)։

դ) «Հակաճառություն ընդդեմ երկաթնակաց» ժողովածուի նորագույն հատվածները (էջ 24—29)։

ե) «Հակաճառություն ընդդեմ երկաթնակաց» ժողովածուի Մատենադարանի ձեռագրերի բովանդակությունը (էջ 31—48)։

զ) Հավելված. Նորագույն հատվածների համեմատական բնագրեր։

1. Ընդդեմ այնցիկ, որք երկու ասեն բնություն (7 ձեռագրերի համեմատությամբ, էջ Ա—Ժ)։

2. Ընդդեմ այնցիկ, որք գմարմինն Քրիստոսի ապականացու ասեն (7 ձեռագրի համեմատությամբ, էջ ԺԱ—ԺԶ)։

3. Պատճառ տառնի Սրբոյ Հոգւոյն, եթէ ընդէր մի ար տանեմք եւ ոչ ոք ըստ այլազգ քրիստոնէից, եւ լինչ դէմս հայի միոյ ատուր խորհուրդն։ Եւ այս ի խնդրոյ Տեառն Յովհաննէսի Բջնոյ եպիսկոպոսի (8 ձեռագրերի համեմատությամբ, էջ ԺԷ—ԻԴ)։

Ավարտաճառի ներկայացված գրավոր աշխատանքը գնահատվեց «գերազանց», բանավոր պաշտպանությունը՝ նույնպես «գերազանց», ընդհանուր միջինը՝ «գերազանց»։

9.—Հրաչ սարկավագ Օղյուզյան.

Աշխատանքի թեման է՝ «Քրիստոսաբանությունը Հարության շարականներում», ղեկավար՝ դասախոս Տ. Անանիա վրդ. Արարաջյան։

Աշխատությունը բաղկացած է 122 մեքենագիր էջից և ունի հետևյալ գլուխները։

ա) Ներածություն (էջ 1—27)։

բ) Գլուխ Ա. Քրիստոսը Հարության շարականներում։

1. Սուրբ Երրորդության երկրորդ անձը (էջ 28—38)։

2. Սուրբ Երրորդության երկրորդ անձի դերը Արարչագործության մեջ (էջ 39—45)։

գ) Գլուխ Բ. Փրկագործության խորհուրդը։

1. Փրկչի մարդեղության խորհուրդը, Աստվածահայտնություն (էջ 45—54)։

2. Քրիստոսի բնությունների հարցը, հայ շարականներն ընդդեմ հերետիկոսների (էջ 54—66)։

3. Խորհուրդ չարչարանաց (էջ 66—91)։

դ) Գլուխ Գ. Ավարտ փրկագործության, Վախճանաբանություն։

ՎԵՀԱՓԱՌԻ ՀԱՅՐԱՊԵՏԸ, ՀՈԳԵՎՈՐ ԺԵՄԱՐԱՆԻ ՏԵՍՈՒՉ Տ. ԳՐԻԳՈՐԻՍ ՎՐԴ. ԲՈՒՆԻԱԹՅԱՆԸ, ՈՒՍՄԱՍՎԱՐ Տ. ԵԶՆԻԿ
ՔԷՆ, ՊԵՏՐՈՍՅԱՆԸ՝ 1979 թ. ՇՐՋԱՆԱՎԱՐՏՆԵՐԻ ՀԵՏ

1. Քրիստոսի Հարությունը (էջ 92—103).

2. Քրիստոսի Համբարձումը (էջ 103—109).

3. Փրկչի Երկրորդ Գալուստը (էջ 110—116):

Ավարտաճառի ներկայացված գրավոր աշխատանքը գնահատվեց «գերազանց», բանավոր պաշտպանությունը՝ մոյնպես «գերազանց», ընդհանուր միջինը՝ «գերազանց»:

Հանդիսությունների ավարտին Ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետը Իր հայրա-

պետական օրհնությունը բաշխեց հոգևոր ճեմարանի դիպլոմներին արժանացած շրջանավարտներին և բարձր գնահատեց կատարված աշխատանքները:

Այնուհետև վերջիններս, ներկաների բուն ծափահարությունների ներքո, Վեհափառ Հայրապետից աջահամբույրով ստացան հոգևոր ճեմարանն ավարտելու վկայականները և նվերներ:

Հանդիսություններն ավարտվեցին Վեհափառ Հայրապետի արտասանած «Պահպանիչ»-ով և խմբովին երգված Տերունական աղոթքով:

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԲԵՄ. ԼՈՒՐԵՐ

Ապրիլի 8-ին, հինգշաբթի.—Առաջ հինգշաբթի. Յիշատակ ընթերցեց Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի.

Այսօր, առավոտյան, Մայր տաճարում, Ավագ խորանի վրա, ս. պատարագ է մատուցում Ս. Խաչատուր քհն. Ֆրանգյանը:

«Հայր մեր»-ից առաջ ընթերցվում է Ս. Բարսեղ Հայրապետի Հաղորդության նվիրված ճառը:

Ս. պատարագին ներկա էր Վեհափառ Հայրապետը:

*
* *

Նույն օրը, երեկոյան ժամը 17-ին, Մայր տաճարում Ս. Արսեն եպս. Բերբերյանը կատարում է «Ունալուայի» կարգը:

Ժամը 19-ին սկսվում է մեր Տիրոջ՝ Հիսուսի Քրիստոսի «սուսկալի չարչարանաց և խաչելութեան» հիշատակին նվիրված Ավագ ուրբաթի արարողությունը կամ «Խավարման կարգը»:

«Փառք ի բարձունս»-ից հետո քարոզ է խոսում Վեհափառ Հայրապետը՝ վեր հանելով մատնության գիշերվա բարերար և փրկարար նշանակությունը:

*
* *

Ապրիլի 4-ին, ուրբաթ.—Առաջ ուրբաթ. Յիշատակ չարչարանաց և խաչելութեան Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի.

Առավոտյան Մայր տաճարում կատարվում է «Կարգ խաչելութեան» արարողությունը:

Երեկոյան ժամը 17-ին Մայր տաճարում կատարվում է «Թաղման կարգը» և ապա մեծ հանդիսությամբ՝ «Թափոր թաղմանն»՝ նախագահությամբ Ս. Սիոն արքեպ. Մանուկյանի:

*
* *

Ապրիլի 5-ին, շաբաթ.—Առաջ շաբաթ. Ծրագալույց Ջատկի.

Այսօր, երեկոյան, Մայր տաճարում, Ավագ խորանի վրա, Ծրագալույցի ս. պատարագ է մատուցում Ս. Արսեն եպս. Բերբերյանը:

Ս. պատարագից առաջ հոգևոր ճեմարանի չորս սաներ ընթերցում են Դանիել մարգարեի «Երից մանկանց» օրհներգությունը, որի ավարտին Հարության ավետիսով բացվում է Ավագ խորանի վարագույրը և սկսվում իրիկնադեմի խորհրդավոր ս. պատարագը:

Հավարտ ս. պատարագի, Վեհափառ Հայրապետի նախագահությամբ, կատարվում է Ջատկի նախատոնակի արարողությունը, և Մայր տաճարի մեջ հնչում է Հարության մեծ ավետիսը՝ «Քրիստոս յարեալ ի մեռելոց...»:

Այնուհետև վաճական սեղանատանը Մայր Աթոռի միաբանները և հոգևոր ճեմարանի ուսանողությունը միասին ճաշակում են Ջատկի նավակատիքի ընթրիքը:

*
* *

Ապրիլի 7-ին, երկուշաբթի.—Առաջումն Ս. Աստուածածնի.

Այսօր Մայր տաճարում, Ավագ խորանի վրա, ս. պատարագ է մատուցում Ս. Նդիշե քհն. Բաղրամյանը:

Հավարտ ս. պատարագի կատարվում է հոգեհանգիստ՝ «վասն համօրենն ննջեցելոց»:

*
* *

Ապրիլի 9-ին, չորեքշաբթի.—Այսօր, երեկոյան, Վեհափառում, Վեհափառ Հայրա-